

กวาวเครือขาว

1. ชื่อสมุนไพร กวาวเครือขาว (KWAO KRUA KHAO)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pueraria candollei* Grah. ex Benth var. *mirifica* (Shaw&Suvat.) Niyomdham
ชื่อวงศ์ Leguminosae (Fabaceae)
3. ชื่ออื่น กวาวเครือขาว (เหนือ), ทองเครือ ตามจอมทอง (ชุมพร), กวาวเครือ กวาว ทองเครือ จานเครือ โพะตะกู ตานเคือ ตานเครือ กวาวเครือ ทองกวาว กวาวหัว (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี)
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์
ไม้เถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ เถาจะเจริญเติบโตพันหรือยึดเกาะกับต้นไม้ใหญ่
ใบ เป็นใบประกอบแบบนิ้วมือมีใบย่อย 3 ใบ ขนาดใหญ่ รูปไข่กว้าง 8-15 เซนติเมตรยาว 10-20 เซนติเมตร มีสีเขียว คล้ายกับใบถั่วคล้า
ดอก เป็นดอกเดี่ยว มีขนาดใหญ่ คล้ายกับดอกแค สีน้ำเงินอมม่วง จะออกดอกเมื่อต้นมีอายุมาก ๆ
ผล เป็นฝักแบนมี 2 ชนิด คือ ชนิดหัวขาวและหัวแดง หัวแดงมีพิษมาก ไม่นิยมใช้ทำยา ทั้งสองชนิดกินมากจะเป็นพิษ เกิดตามปวดดิบเขาสูง มีมากในภาคเหนือ
หัวใต้ดิน มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15-25 เซนติเมตร รูปร่างคล้ายหัวมันแกว
5. ส่วนที่ใช้ทำยา หัว เปลือกเถา
6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา
ภูมิปัญญาดั้งเดิม
1) หัว บำรุงกำลังบำรุงเนื้อให้เต่งตึงขึ้น บำรุงสุขภาพให้สมบูรณ์บำรุงความกำหนัดเป็นยาอายุวัฒนะ ทำให้หน้าอกโต ทำให้เส้นผมที่หงอกกลับดำ และเพิ่มเส้นผม แก้อโรครตาฟางต่อกระจก ทำให้ความจำดี ทำให้มีพลังการเคลื่อนไหวเดินเหินคล่องแคล่ว ช่วยบำรุงโลหิต ช่วยให้อินได้ นอนหลับ
2) เปลือกเถา นำมาใช้เป็นยาแก้พิษงู

7. รายงานการวิจัยปัจจุบัน

ข้อมูลจากการวิจัยพรีคลินิกพบว่า ในสัตว์ทดลองเพศเมียที่โตเต็มที่ กวาวเครือแสดงฤทธิ์คุมกำเนิด ยับยั้งการตกไข่ โดยลดการสร้างฮอร์โมนกระตุ้นการตกไข่ ในสัตว์ทดลองเพศผู้ กวาวเครือยับยั้งการสร้างและลดการเคลื่อนไหวของสเปิร์ม

ข้อมูลจากการศึกษาทางคลินิกในคนพบว่ากวาวเครือช่วยบรรเทาอาการที่เกิดในสตรีช่วงใกล้หมดประจำเดือน เช่น อาการร้อนวูบวาบ เหงื่อออกมากในเวลากลางคืน, บรรเทาอาการแห้งของช่องคลอด, ลดอัตราการสลายของกระดูก (bone turnover rate), และลดแอลดีแอลคอเลสเตอรอล (LDL cholesterol) และเพิ่มเอชดีแอลคอเลสเตอรอล (HDL cholesterol) ในสตรีหลังหมดประจำเดือน

8. สารสำคัญ

สารที่ออกฤทธิ์สำคัญที่พบในหัวกวาวเครือขาวเป็นสารที่ออกฤทธิ์คล้ายฮอร์โมนเอสโตรเจนในเพศหญิง ได้แก่ ไมโรเอสโตรล (miroestrol) และดีออกซีไมโรเอสโตรล (deoxymiroestrol) ซึ่งมีฤทธิ์แรงแต่มีปริมาณน้อย และมีไฟโตเอสโตรเจน (phytoestrogens) ที่มีฤทธิ์อ่อนแต่มีปริมาณมากกว่า จำพวก ไอโซฟลาโวน (isoflavones) อีกหลายชนิด เช่น daidzein, genistein, daidzin, genistin, puerarin, mirificin และ kwakhurin

9. แหล่งกำเนิดและการกระจายพันธุ์

ขึ้นบริเวณป่าเบญจพรรณในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่จะพบมากในภาคเหนือของไทย ในบริเวณชายป่าที่มีอินทรีวัดสูง และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 300-800 เมตร

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ราบสูง ดินร่วนซุยระบายน้ำได้ดี อากาศค่อนข้างเย็นจะได้พอดี
- ภาค ทัวทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด กาญจนบุรี ลำพูน เชียงใหม่ สกลนคร แม่ฮ่องสอน อุทัยธานี สุโขทัย ลำปาง ตาก สระบุรี เพชรบูรณ์ ลพบุรี

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้าน และพันธุ์ SARDI
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ไม่นิยมทำเป็นอาหาร

12. การขยายพันธุ์

นิยมขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด และการปักชำ หรือเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก กวาวเครือเป็นพืชตระกูลถั่ว ควรเพาะปลูกในฤดูฝนจะเจริญเติบโตงอกงามดี ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม

- การเตรียมดิน เหมือนกับการปลูกถั่วทั่วไป โดยการไถตะ 1 ครั้ง ไถแปลง 1 ครั้ง แล้วไถพรวนกำจัดวัชพืช ออกพร้อมกับการหว่านปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก พรวนไปด้วยกัน แล้วกร่องเป็นการระบายน้ำ หรือทางเดินประมาณ 50 เซนติเมตร แปลงกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร – 1 เมตร

- **วิธีการปลูก** นิยมเพาะเมล็ดก่อน โดยการนำเมล็ดแช่น้ำไว้ 1 คืน แล้วนำมาปลูกในกระบะเพาะเมล็ด ที่มีส่วนผสมของ ไข่ไก่แกลบ พอกวาวเครื่องอกเป็นต้นอ่อน สูงประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร แยกลงถุงเพาะชำโดยผสมดินปุ๋ยคอกและมะพร้าวสับ แล้วนำต้นกล้าปลูกลงถุง ๆ ละ 1 ต้น แล้วนำไปเรียงในเรือนเพาะชำรดน้ำให้สม่ำเสมอ โดยมีหลักปักหรือร้านไม้ไผ่ เพื่อให้กวาวเครือ เลื้อยได้เต็มที่ กวาวเครือชอบแสงแดดจัด

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- **การให้ปุ๋ย** จะให้ปุ๋ยเมื่อตอนเตรียมดินไว้แล้ว หรือใส่ปุ๋ยคอกกับปุ๋ยหมัก ไม่ควรใส่ปุ๋ยเคมีจะทำให้ดินแข็ง และกวาวเครือ จะสะสมสารเคมีอยู่ที่หัว เพราะฉะนั้นควรหลีกเลี่ยง

- **การให้น้ำ** กวาวเครือเป็นพืชชอบน้ำต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ แต่ไม่ชอบน้ำขังเป็นเวลานาน

- **การกำจัดวัชพืช** ควรทำระยะแรกเมื่อกวาวเครืออายุ 6 เดือน โดยการดายหญ้าตามโคนต้น และทำการพรวนดินไปด้วย เพื่อช่วยให้กวาวเครือเลื้อยตามที่เราปักไม้ หรือทำร้านไว้ให้

- **การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู** ในระยะแรกมีแมลงศัตรูพืชจำพวกหนอนกัดกินใบ ควรฉีดด้วยสารสะเดา

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- **ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว** กวาวเครือนิยมขุดในฤดูแล้งที่ไม่มีฝนตก เพราะกวาวเครือต้องการแดดจัด ช่วงประมาณเดือน พฤศจิกายน – เมษายน

- **วิธีการเก็บเกี่ยว** กวาวเครือนิยมขุดเมื่อมีอายุ 1 – 2 ปี โดยการตัดต้นกวาวเครือออกให้หมดแล้วค่อย ๆ ขุดช่องโคนต้น จะเห็นรากที่มีหัวติดอยู่ค่อย ๆ ขุดล้อมหัวขึ้นมา แต่ถ้าเป็นดินร่วนปนทรายก็ทำการถอนขึ้นมาได้เลย

- **การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว** เมื่อได้กวาวเครือมาแล้ว นำหัวกวาวเครือมาล้างน้ำให้สะอาด แล้วผึ่งให้แห้ง ปอกเปลือก ออกแล้วหันให้บางที่สุดแล้วตากแดด 4 – 5 แดด จนแห้ง แล้วนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท

- **การบรรจุและการเก็บรักษา** เมื่อได้กวาวเครือที่แห้งสนิทแล้ว ถ้าคุณภาพดีจะมีสีขาวเป็นแผ่นบาง ๆ เรานำมาบรรจุ ที่สะอาดและปิดปากถุงให้เรียบร้อย ห้ามโดนน้ำเด็ดขาด ถ้าโดนน้ำจะเกิดเชื้อราทันที ควรเก็บไว้อุณหภูมิห้องปกติ

16. การจำหน่าย

หัวกวาวเครือขาวสด ราคา กิโลกรัมละ 15-20 บาท

หัวกวาวเครือขาวแห้ง ราคา กิโลกรัมละ 80-200 บาท

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข